

Slutrapport för tillsynskampanj Förorenade områden vid pågående verksamheter 2007-2008

Slutsatser

- Alla de miljökontor som deltagit i kampanjen har kommit igång med tillsynsarbetet vid pågående verksamheter, vilket också var syftet med kampanjen.
- Vi har genom vår serie av seminarier höjt kompetensen och intresset för att arbeta med förorenade områden på miljökontoren och på Länsstyrelsen. Gäller även på de miljökontor som inte deltagit i kampanjen. Det kan leda till att de i framtiden initierar utredningar av förorenad mark vid pågående verksamheter, men framför allt till att de är bättre rustade när frågan dyker upp i tillsynen.
- Förorenade områden är ett komplext område som kräver mycket kunskap och resurser. Fortsatt vägledning för miljökontoren behövs i olika former. Länsstyrelsen kommer att fortsätta arbeta aktivt med tillsynsvägledning inom detta område. Bland annat kommer man att ta över det diskussionsforum som startats inom detta delprojekt.

Sammanfattning av insatser och resultat

- Miljösamverkan Västra Götaland (MVG) har genomfört en tillsynskampanj där syftet har varit att komma igång med och arbeta med förorenade områden vid pågående verksamheter.
- Varje kommun skulle arbeta med frågan om förorenade områden vid minst en pågående verksamhet inom valfri bransch, och Länsstyrelsen vid minst fem verksamheter.
- En rad olika insatser har genomförts:
En *minienkät* till miljökontoren för att få reda på deltagande och särskilda önskemål,
inledande möten på fem orter då sammanlagt 55 personer från 27 miljökontor och från Länsstyrelsen deltog för att diskutera kampanjen,
info på webben,
sju seminarier på olika teman,

ett nytt *diskussionsforum* på nätet med 90 användare, och *uppdatering av tillsynshandledningen från 2006*.

- I kampanjen deltog 18 miljökontor som arbetade med drygt 40 verksamheter inom t.ex. bensinstationer, sågverk, mekanisk verkstad och hamnar.
- Man har kommit olika långt, t.ex. har några börjat utreda ansvarfrågan, några ställt krav på undersökningar och i några fall har saneringar skett.
- 40 miljökontor, dvs. alla utom två i länet, har deltagit vid minst ett av de sju seminarierna.
- Miljökontoren har ett stort behov av fortsatt tillsynsvägledning på nätet.
- Länsstyrelsen har deltagit i kampanjen genom att arbeta med frågan om förorenade områden vid ca 16 pågående tillsynsobjekt, inom textilindustri, massa- och pappersindustri, sågverk och verkstadsindustri.

Syfte och bakgrund

Syftet med kampanjen har varit att komma igång med och arbeta med förorenade områden vid pågående verksamheter. För att alla skulle ha möjlighet att delta i kampanjen var inriktningen inte en särskild bransch, utan istället fritt val av verksamhet. Under kampanjtiden skulle varje kommun driva frågan om förorenade områden vid minst en pågående verksamhet, och Länsstyrelsen vid minst fem.

Under 2005-2006 genomfördes ett delprojekt om förorenade områden vid pågående verksamheter som ett så kallat serviceprojekt, dvs. ingen gemensam tillsynskampanj genomfördes. Då togs en tillsynshandledning fram (maj 2006).

Insatser i delprojektet

Minienkät

Projektgruppen startade med att i februari 2007 skicka ut en enkät med några frågor till miljökontoren. I denna fick de svara på om de tänkte delta i kampanjen, om de i så fall funderat över någon särskild bransch, samt om de hade särskilda önskemål om stöd i arbetet. Tjugofem miljökontor anmälde intresse av att delta. Dessa fick sedan information om varandras inriktning, för att kunna utbyta information om frågor t.ex. inom en bransch.

Inledande möten

Efter att ha fått kännedom om deltagandet arrangerades fem möten under våren (2007). I april och maj hölls fem möten i Mellerud, Göteborg, Falköping, Borås och Uddevalla då miljökontoren bjöds in. Sammanlagt träffades cirka 55 personer från 27 miljökontor, projektgruppen samt handläggare på Länsstyrelsens miljöskydds-enhet som arbetar med efterbehandlingsfrågor och med ansvar för vägledning av kommunernas arbete. På mötena informerades miljökontoren om kampanjen och fick möjlighet att diskutera och ställa frågor.

Stöd på webben

På MVGs webbplats har delprojektet haft en egen sida där information om kampanjen och aktuella frågor lagts ut. Exempel på information som lagts ut är:

- ”Startkit” inför tillsyn, bestående av information om kampanjen och tips på material och kontaktpersoner som är till hjälp i arbetet
- Information om var man kan få experthjälp, t.ex. från SGI, Statens geotekniska institut, SKL, Sveriges kommuner och landsting, VMC, Västra Götalandsregionens Miljömedicinska Centrum
- Tips på litteratur och rättsfall

Sju seminarier

Projektgruppen har arrangerat sju seminarier på fem orter, på följanden teman:

- Ansvarsutredningar
- Provtagningsplaner och undersökningar
- Förorenade områden vid bensinstationer
- Föroreningar vid sågverk (med särskilt fokus på dioxiner)
- Organiska tennföreningar och småbåtshamnar
- Riskbedömningar och åtgärder samt förorenade massor (tvådagars)
- Klorerade lösningsmedel vid t.ex. kemtvättar och ytbehandlare.

Syftet med att ha en hel serie med seminarier har varit att följa processen från ansvarsutredningar till omhändertagande av massor från efterbehandlingen, kompletterat med ett antal exempel från olika typer av branscher.

Varje enskilt seminarium har samlat från 14 till 29 miljökontor. Sammanlagt har 40 miljökontor, dvs. alla utom två i länet, besökt minst ett av seminarierna.

Diskussionsforum på nätet

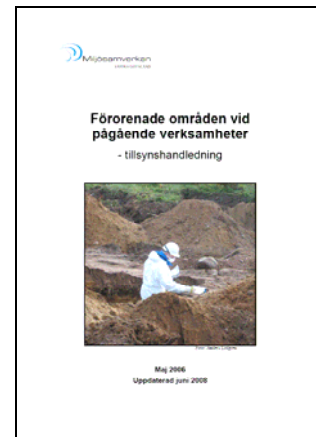
Under hösten 2007 startade vi ett diskussionsforum på Internet. Målgrupp är handläggare på miljökontoren och på Länsstyrelsen. Forumet är lösenordsskyddat och administreras av projektledningen. Det finns ca 90 registrerade användare. På forumet kan man ställa frågor, svara, lägga ut skrivelser, domar med mera. Projektgruppen har tagit ett extra ansvar att se till att frågor besvaras. Forumet kommer att finnas kvar och administreras av MVG till slutet av 2008. Vi vet från utvärderingsenkäten att det finns ett stort behov av fortsatt tillsynsvägledning på nätet. Med anledning av detta har det nu beslutats att Länsstyrelsens miljöskydds-enhet (branschgruppen för förorenade områden) tar över administrationen av forumet så att det kan fortleva.

Projektgruppens svar på frågor

Utöver att besvara frågor på diskussionsforumet har projektgruppen besvarat frågor vi fått från olika miljökontor, främst i början av kampanjen innan forumet startades.

Uppdaterad tillsynshandledning

MVG skrev 2006 en tillsynshandledning om förorenade områden vid pågående verksamheter. Denna har uppdaterats under kampanjtiden (2008). Uppdateringar har gjorts bland annat med avseende på att miljöbalkens 10 kapitel ändrats och att nya exempel på ärenden och beslut tillkommit. Vi har också lagt till fler beskrivningar av branscher samt uppdaterat de befintliga. Vi vet att handledningen från 2006 används i stor utsträckning av miljökontoren, sedan en förfrågan gjorts om användningen av allt MVG:s material genom åren (vintern 2008).

Deltagande och resultat i tillsynskampanjen

Miljökontoren

Projektgruppen har under sommaren 2008 skickat ut en webbenkät för att samla ihop vad miljökontoren gjort och deras erfarenheter av arbetet. Det var 29 miljökontor som besvarade enkäten.

Svaren visade att det är 18 miljökontor som deltagit i tillsynskampanjen: Ale, Alingsås, Borås, Falköping, Göteborg, Kungälv, Lerum, Mark, Partille, Skövde, Stenungsund, Strömstad, Tanum, Tidaholm, Trollhättan, Ulricehamn, Vänersborg och Åmål. Det är alltså något färre än vad som sades inledningsvis då 25 miljökontor tänkte delta.

Antal objekt och branscher

Totalt har miljökontoren arbetat med drygt 40 objekt inom följande branscher: Mejeri, sågverk, impregneringsverksamhet, bensinstationer, skrotbilsverksamhet, textilindustri, mekanisk verkstad, lackerare, pålfabrik, hamnar, kemtvättar, exploateringsföretag, täkt med gammal bensinstation, bilskrot och exploateringsobjekt, båtgård, tillverkning av plastskyltar, kemindustri och båtupptagningsplats.

Så långt har miljökontoren kommit

Miljökontoren har kommit olika långt. En del har börjat arbeta med ansvarsfrågan, andra har ställt krav på undersökningar och en del kommit till åtgärder. Det är flera som kommit en bra bit på väg.

Hjälp av våra insatser

Miljökontoren har fått betygsätta hur mycket hjälp de fått genom våra insatser. Omdömena visade att de olika insatserna hjälpt mellan "en del" och "mycket". Så här blev ordningsföljden, där först gav högst omdöme osv. (dock var det inga stora skillnader):

1. Seminariet 12 november 2007 om bensinstationer
2. Diskussionsforum på nätet
3. Uppdaterad version av tillsynshandledningen från 2006
4. Seminariet 13 mars 2008 om föroreningar vid sågverk
5. Projektgruppens svar på frågor som ni ställt på annat sätt än genom diskussionsforumet
6. Seminariet 19 mars om TBT och småbåtshamnar
7. Seminariet den 2 juni 2008 om riskbedömningar och åtgärder

8. Seminariet 12 juni 2007 om ansvarsutredningar
9. Seminariet 16 oktober 2007 om provtagningsplaner och undersökningar
10. Seminariet den 3 juni 2008 om förorenade massor
11. Inledande möten våren 2007

Detta har några miljökontor saknat i kampanjen

- Ett miljökontor skulle vilja ha bättre argument när man ska ställa krav på verksamheter och hade gärna fått hjälp med det.
- Ett miljökontor tycker att man fokuserat för mycket på nedlagda verksamheter vid seminarierna, och efterlyser mer diskussion kring när det är befogat att ställa krav gentemot pågående verksamheter.
- Någon vill ta del av Länsstyrelsens mall för ansvarsutredningar.

Behov av fortsatt tillsynsvägledning på nätet

Vi frågade vilket behov som finns av fortsatt vägledning på nätet. Medel av svaren blev 4,2 på skalan 1-5, dvs. ett högt behov av fortsatt vägledning. Några kommentarer som ytterligare visar på nyttan och behovet var:

”Vi måste dela med oss av erfarenheter och kunskap. Samsyn!”

”Det är nu vårt största behov av hjälp kommer!”

”Stor hjälp att läsa konkreta frågor och svar.”

”Komplext område, ofta begränsad kompetens i kommunerna.”

Några övriga kommentarer

”Jag ser fram emot liknande projekt med samma upplägg, för det ger behövligt stöd i tillsynskampanjerna.”

”Vi har tyvärr inte deltagit. Är svårt för små kommuner att hinna.”

”Reflektion: Ju mer aktivt man jobbar under projektperioden, desto större nytta har man ju av stödfunktionerna t ex i form av diskussionsforum. MVG har redan serverat medlen, men hur peppar man sig själv och kollegor att ta tillvara detta?”

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har arbetat med frågan om förorenade områden vid ca 16 pågående tillsynsobjekt under kampanjperioden.

Vid sex textilindustrier har undersökningar utförts eller planeras under 2007-2008. I samband med nedläggning av en textilindustri drivs frågan om sanering av en mossgröp som använts som sedimentationsdamm.

Inom sex massa- och pappersindustrier pågår olika utredningar från fas 1 inventering till kompletterande undersökningar. Två av bruken kommer inom kort att läggas ned och arbetet med avveckling och undersökningar inför eventuell sanering intensifieras under hösten 2008.

Inom sågverksprojektet har Länsstyrelsen tillsynen över ett pågående objekt där dopkning med pentaklorfenol skett. Undersökningar har utförts där under 2008.

Det har även utförts undersökningar vid tre verkstadsindustrier varvid sanering har skett vid en av dessa under 2008.

Huvudmän

Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, kommunförbunden och kommunerna i länet

Adress

Miljösekretariatet Västra Götalandsregionen
Box 1726 501 17 Borås Tel 033-17 48 10

Webbplats

www.miljosamverkan.se

Projektledare

Lasse Lind Tel 0532-714 47 lasse.lind@cirka.se
Cecilia Lunder Tel 031-60 58 95 cecilia.lunder@o.lst.se